

Διεθνές Εμπόριο 2

Η έννοια των όρων εμπορίου

- ▶ Ορίζονται ως ο λόγος της τιμής του εξαγόμενου προϊόντος προς την τιμή του εισαγόμενου.
- ▶ Στην πράξη ορίζονται ως ο λόγος του δείκτη τιμών των εξαγόμενων προϊόντων προς το δείκτη τιμών των εισαγόμενων

Η έννοια των όρων εμπορίου

- ▶ Διαχρονικά μεταβάλλονται λόγω αλλαγών στις συνθήκες ζήτησης και προσφοράς.
- ▶ Βελτίωση των όρων εμπορίου (μέσω μιας ανατίμησης του νομίσματος, για παράδειγμα) δεν είναι απαραίτητα καλό για την οικονομία.

Πηγές συγκριτικού πλεονεκτήματος και το θεώρημα των Heckscher-Ohlin (H-O) 1

- ▶ Το διεθνές εμπόριο αντανάκλα διαφορές μεταξύ των χωρών, αναφορικά με τη τιμή ή την ποιότητα των προϊόντων που παράγουν
- ▶ Μία χώρα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή των προϊόντων εκείνων που οι σχετικές τιμές τους, σε κατάσταση αυτάρκειας, είναι χαμηλότερες απ' ότι σε άλλες χώρες.
- ▶ Επομένως, οι προσδιοριστικοί παράγοντες των σχετικών τιμών αποτελούν και τις πηγές δημιουργίας συγκριτικού πλεονεκτήματος

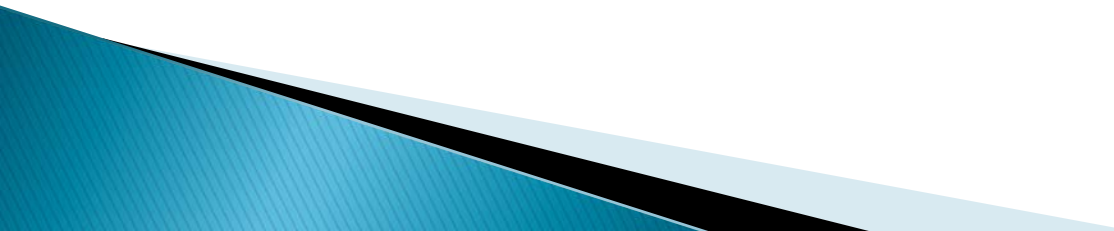
Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin (H–O) 2

- ▶ Στην ανάλυση που προηγήθηκε, η έννοια του συγκριτικού πλεονεκτήματος στηρίχτηκε στο ρόλο της τεχνολογίας ή αλλιώς σε διαφορές στην παραγωγικότητα της εργασίας.
- ▶ Η ανάλυση που ακολουθεί εισάγει δύο συντελεστές παραγωγής (εργασία και κεφάλαιο) και εξετάζει τη σημασία της σχετικής αφθονίας των δύο συντελεστών παραγωγής ανάμεσα στις δύο χώρες ως προσδιοριστικού παράγοντα διαμόρφωσης των σχετικών τιμών.

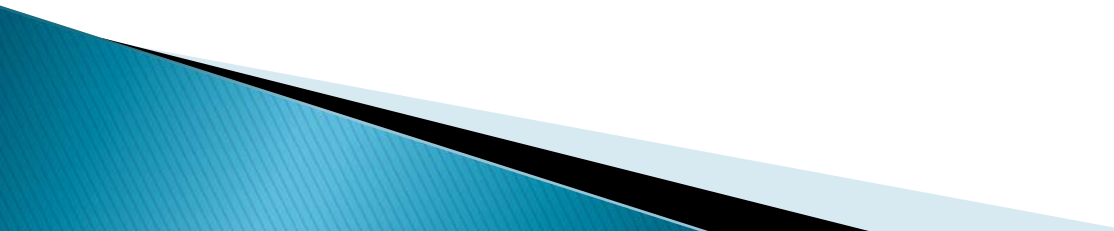
Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin (H–O) 3

- ▶ Δύο σουηδοί οικονομολόγοι, ο Eli Heckscher και ο Bertil Ohlin, ήταν αυτοί που ανέδειξαν τη σπουδαιότητα της σχετικής αφθονίας στη διαφοροποίηση του κόστους ευκαιρίας μεταξύ χωρών.

Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin 4: Υποθέσεις

- ▶ Δύο χώρες – δύο προϊόντα – δύο συντελεστές παραγωγής (εργασία, κεφάλαιο)
 - ▶ Ίδια τεχνολογία
 - ▶ Το ένα Προϊόν εντάσεως εργασίας (το X) το άλλο εντάσεως κεφαλαίου (το Y)
 - ▶ Σταθερές οικονομίες κλίμακας
-

Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin 5: Υποθέσεις

- ▶ Μερική εξειδίκευση
 - ▶ Κοινές οι προτιμήσεις των καταναλωτών
 - ▶ Τέλειος ανταγωνισμός
 - ▶ Μηδενικό το κόστος μεταφοράς και δεν υπάρχουν δασμοί.
-

Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin 4: Ο βαθμός έντασης των συν. παραγωγής

- ▶ Το προϊόν X θεωρείται εντάσεως εργασίας εάν ο λόγος εργασίας–κεφαλαίου (L/K) που χρησιμοποιείται στην παραγωγή του είναι μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο λόγο που χρησιμοποιείται στην παραγωγή του Y .
- ▶ Δηλαδή εξαρτάται από το λόγο L/K .
- ▶ Η σχετική χρήση ενός συν. παραγωγής εξαρτάται από την τιμή του σε σχέση με την τιμή του άλλου συντελεστή.

Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin 5: Η σχετική αφθονία των συν. παραγωγής

- ▶ Εάν $(\Sigma L / \Sigma K)_A > (\Sigma L / \Sigma K)_B$, τότε η χώρα Α διαθέτει το συντελεστή εργασία σε σχετική αφθονία σε σύγκριση με τη χώρα Β.
- ▶ Η σχετική ποσότητα των συντελεστών διαμορφώνει τη σχετική αφθονία διότι με κοινές τις προτιμήσεις των καταναλωτών και ίδια την τεχνολογία, ο συντελεστής σε σχετική αφθονία είναι ταυτόχρονα και ο φθηνότερος.

Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin 5: Η σχετική αφθονία των συν. παραγωγής

- ▶ Δηλαδή, αν ο λόγος $\Sigma L / \Sigma K$ είναι μεγαλύτερος στη χώρα Α απ' ότι στη χώρα Β, τότε η πρώτη χώρα διαθέτει σε αφθονία το συντελεστή εργασία και η δεύτερη το συντελεστή κεφάλαιο και αυτό αυτόματα συνεπάγεται ότι ο λόγος P_L / P_K είναι μικρότερος στην Α απ' ότι στη Β.

Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin 6: Ο ορισμός

- ▶ Το θεώρημα των H–O αναφέρει ότι μία χώρα εξαγεί το προϊόν το οποίο είναι εντάσεως του συντελεστή που η χώρα διαθέτει σε σχετική αφθονία.
- ▶ Στο θεώρημα των H–O, οι διαφορές στις σχετικές τιμές των προϊόντων, πριν το εμπόριο, αντανakλούν διαφορές στις σχετικές ποσότητες, και επομένως στις σχετικές τιμές, των συντελεστών παραγωγής.

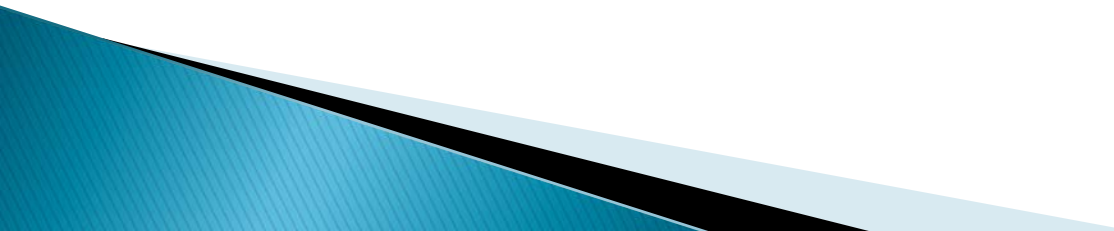
Το θεώρημα των Heckscher–Ohlin 6: Ο ορισμός

- ▶ Επομένως, η σχετική αφθονία των συντ. παραγωγής απομονώνεται ως ο βασικός παράγοντας που καθορίζει τη διαμόρφωση του συγκριτικού πλεονεκτήματος και, συνεπώς, την κατεύθυνση του διεθνούς εμπορίου

Το θεώρημα των Stolper και Samuelson (S-S) 1

- ▶ Μεταβολές στις παραγόμενες ποσότητες των δύο προϊόντων σημαίνει ότι αλλάζουν οι αναλογίες των συντελεστών παραγωγής, με αποτέλεσμα να μεταβάλλεται και η ζήτησή τους.
- ▶ Η μεταβολή στη ζήτηση οδηγεί σε μεταβολές στις σχετικές τιμές τους και, συνεπώς, στη διανομή του εισοδήματος.

Το θεώρημα των Stolper και Samuelson (S-S) 1

- ▶ Γενικότερα, σύμφωνα με το θεώρημα των Stolper και Samuelson (S-S) και με βάση τις υποθέσεις των H-O, το διεθνές εμπόριο...
 - ▶ ...αυξάνει τη πραγματική αμοιβή του συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική αφθονία ενώ, αντίθετα,
 - ▶ μειώνει την πραγματική αμοιβή του συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική σπανιότητα.
-

Το θεώρημα των Stolper και Samuelson (S-S) 1

- ▶ Το διεθνές εμπόριο οδηγεί σε αύξηση της παραγωγής του προϊόντος που είναι εντάσεως του συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική αφθονία, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ζήτηση του συγκεκριμένου συντελεστή και η πραγματική αμοιβή του.

Το θεώρημα των Stolper και Samuelson (S-S) 2

- ▶ Με άλλα λόγια, σύμφωνα με το θεώρημα των S-S, το διεθνές εμπόριο οδηγεί σε αναδιανομή του εισοδήματος.
- ▶ Ειδικότερα, αυξάνει την αγοραστική δύναμη του εισοδήματος των κατόχων του συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική αφθονία, ενώ, ταυτόχρονα, μειώνει την αγοραστική δύναμη των κατόχων του συντελεστή που βρίσκεται σε σχετική σπανιότητα.

Το θεώρημα των Stolper και Samuelson (S-S) 2

- ▶ Αυτό έχει ως λογική συνέπεια, οι πρώτοι να επιθυμούν την ανάπτυξη του ελεύθερου εμπορίου, ενώ οι δεύτεροι να τάσσονται υπέρ του περιορισμού του.

Το θεώρημα της εξίσωσης των τιμών των συντελεστών παραγωγής

- ▶ Το διεθνές εμπόριο οδηγεί την αμοιβή του συντελεστή εργασίας, με ακριβώς ίδια χαρακτηριστικά διεθνώς (δηλ. το ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης, δεξιοτήτων και παραγωγικότητας) να διαμορφωθεί στο ίδιο επίπεδο σε όλες της χώρες.
- ▶ Το ίδιο ισχύει και με το συντελεστή κεφάλαιο, εφόσον έχει ομοιογενή χαρακτηριστικά διεθνώς.

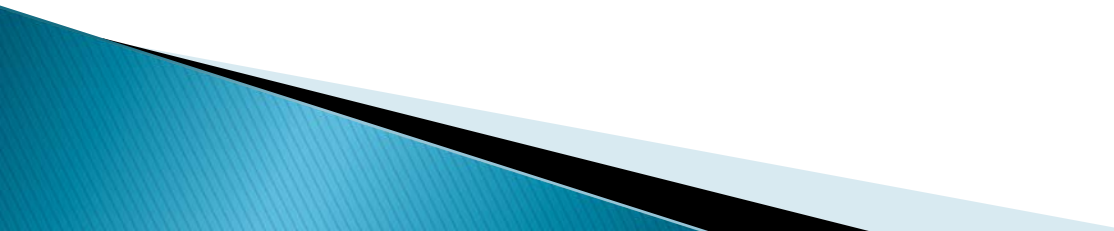
Το θεώρημα της εξίσωσης των τιμών των συντελεστών παραγωγής

- ▶ Η ύπαρξη τέλει ανταγωνισμού, ίδιας τεχνολογίας και σταθερών οικονομιών κλίμακας και στις δύο χώρες, η ισότητα των σχετικών τιμών των συντελεστών παραγωγής σημαίνει και ισότητα στα απόλυτα μεγέθη των αμοιβών των ομοιογενών συντελεστών παραγωγής διεθνώς.

Η εξίσωση των τιμών των συντελεστών παραγωγής στην πράξη

- ▶ Οι διαφορές μισθών είναι ιδιαίτερα σημαντικές από χώρα σε χώρα.
- ▶ Ισχύει στην πράξη η εξίσωση των τιμών των συν. παραγωγής;

Η εξίσωση των τιμών των συντελεστών παραγωγής στην πράξη

- ▶ Δύο βασικοί λόγοι εξηγούν τις διαφορές:
 - ▶ Δεν υπάρχει ομοιογένεια
 - ▶ Διαφορές στην τεχνολογία
 - ▶ Αυτό οδηγεί σε σημαντικές διαφορές στην **παραγωγικότητα** εργασίας από χώρα σε χώρα και εξηγεί τη διαφορά στις αμοιβές.
-

Οι χαμένοι του διεθνούς εμπορίου και η πρόκληση για την οικονομική πολιτική

- ▶ Εξειδίκευση και εμπόριο αποτελούν δυναμικές διαδικασίες με αποτέλεσμα, πολλές φορές, ισχυροί κλάδοι να δοκιμάζονται και τελικά να εισέρχονται σε πορεία συρρίκνωσης.
- ▶ Υπάρχουν, λοιπόν, κλάδοι που ζημιώνονται από το διεθνές εμπόριο και έχουν κίνητρο να στηρίξουν πολιτικές προστατευτισμού

Οι χαμένοι του διεθνούς εμπορίου και η πρόκληση για την οικονομική πολιτική

- ▶ Δεν υπάρχει αυτόματος μηχανισμός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αναδιανομή του εισοδήματος και την στήριξη εκείνων που δοκιμάζονται.
- ▶ Ζήτημα πολιτικής η αποτελεσματική διάχυση των ωφελειών από το διεθνές εμπόριο στο σύνολο της κοινωνίας.

Η εμπειρική επαλήθευση του θεωρήματος H-O. Το παράδοξο του Leontief

- ▶ Η μελέτη του Leontief έδειξε ότι το θεώρημα των H-O μπορεί να μην ισχύει στην πράξη.
- ▶ Το αποτέλεσμα αποτέλεσε έκπληξη και για αυτό έγινε γνωστό ως το παράδοξο του Leontief

Η εμπειρική επαλήθευση του θεωρήματος H-O. Το παράδοξο του Leontief

- ▶ Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, οι ΗΠΑ μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ήταν η πιο πλούσια χώρα σε κεφάλαιο και συνεπώς θα έπρεπε σύμφωνα με το υπόδειγμα H-O να εξαγει αγαθά εντάσεως κεφαλαίου.
- ▶ Αντίθετα, ο Leontief απέδειξε ότι το πρότυπο εμπορίου των ΗΠΑ ήταν χώρας πλούσιας σε εργασία. Επίσης η Ιαπωνία, μια χώρα πλούσια σε εργασία, ήταν εξαγωγέας αγαθών έντασης κεφαλαίου.

Η εμπειρική επαλήθευση του θεωρήματος H-O. Το παράδοξο του Leontief

- ▶ Η έρευνα του Leontief αμφισβητήθηκε και αυτή με τη σειρά της.
- ▶ Η κριτική σε αυτή, βασίστηκε στο γεγονός ότι οι ΗΠΑ δεν ήταν στην πραγματικότητα πλούσια σε κεφάλαιο, στον μη υπολογισμό του ανθρώπινου κεφαλαίου, σε στρεβλώσεις λόγω δασμών κ.α.

Η εμπειρική επαλήθευση του θεωρήματος H-O. Το παράδοξο του Leontief

- ▶ Ήρθε ο E.Leamer, να συμπληρώσει το υπόδειγμα Heckser-Ohlin, υποστηρίζοντας ότι μια χώρα προικισμένη με μεγάλο ποσοστό από το παγκόσμιο απόθεμα ενός συντελεστή σε σχέση με άλλες χώρες, θα εξειδικευτεί στην παραγωγή προϊόντων που είναι εντάσεως αυτού του συντελεστή.

Η εμπειρική επαλήθευση του θεωρήματος H-O. Το παράδοξο του Leontief

- ▶ Μετά τη μελέτη του Leontief, ακολούθησαν και άλλες χωρίς όμως ξεκάθαρα αποτελέσματα.
- ▶ Γίνεται φανερό ότι το υπόδειγμα των H-O δεν εξηγεί επαρκώς την παρατηρούμενη δομή του διεθνούς εμπορίου.

Η εμπειρική επαλήθευση του θεωρήματος H-O. Το παράδοξο του Leontief

- ▶ Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι νέες θεωρίες του διεθνούς εμπορίου, οι οποίες προσφέρουν συμπληρωματικές επεξηγήσεις για τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις σύγχρονες τάσεις στο διεθνές εμπόριο.

Οι σύγχρονες θεωρίες του διεθνούς εμπορίου

- ▶ Το μεγαλύτερο μέρος του διεθνούς εμπορίου σήμερα δεν εξηγείται με το υπόδειγμα των H-O.
- ▶ Για παράδειγμα, το διεθνές εμπόριο σε βιομηχανικά προϊόντα δεν εξηγείται από την ανάλυση των H-O.

Οι σύγχρονες θεωρίες του διεθνούς εμπορίου

- ▶ Απαιτείται κατάργηση βασικών υποθέσεων της θεωρίας των H-O για μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση.
- ▶ Υποθέσεις που αναθεωρούνται:
 - (α) Η ύπαρξη σταθερών οικονομιών κλίμακας.
 - (β) Η ύπαρξη τέλει ανταγωνισμού.
 - (γ) Η υπόθεση της ίδιας τεχνολογίας.

Διεθνές εμπόριο και οικονομίες κλίμακας

- ▶ Οι οικονομίες κλίμακας αποτελούν μια μείωση του κόστους παραγωγής που προέρχεται κυρίως από το μεγάλο μέγεθος των εγκαταστάσεων παραγωγής.
- ▶ Βασικά, όσο μεγαλώνει η παραγωγή ενός προϊόντος, τόσο μικραίνει το κόστος της.

Διεθνές εμπόριο και οικονομίες κλίμακας

- ▶ Η ύπαρξη οικονομιών κλίμακας από μόνη της δημιουργεί συγκριτικό πλεονέκτημα.
- ▶ Η αύξηση της κλίμακας παραγωγής επιτρέπει μεγαλύτερο βαθμό εξειδίκευσης, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της παραγωγικότητας και τη μείωση του μέσου κόστους

Οικονομίες κλίμακας 2

- ▶ Με την έναρξη του διεθνούς εμπορίου η κάθε χώρα παράγει μόνο το ένα προϊόν και εκμεταλλεύεται τις οικονομίες κλίμακας που προκύπτουν από την αύξηση της παραγωγής.

Οικονομίες κλίμακας 2

- ▶ Το συγκριτικό πλεονέκτημα που προκύπτει οφείλεται αποκλειστικά στις οικονομίες κλίμακας.
- ▶ Οι οικονομίες κλίμακας διακρίνονται σε :
(α) εσωτερικές (αφορούν την επιχείρηση),
και
(β) εξωτερικές (αφορούν τον κλάδο).

Ενδοκλαδικό εμπόριο 1

- ▶ Σύμφωνα με τον τέλει ανταγωνισμό, τα προϊόντα είναι ομοειδή και επομένως υπάρχει δυνατότητα μόνο για δια-κλαδικό εμπόριο.
- ▶ Στη πραγματικότητα, όμως, το μεγαλύτερο μέρος του διεθνούς εμπορίου αφορά την ανταλλαγή διαφοροποιημένων προϊόντων του ιδίου κλάδου (εξ' ου και ο όρος ενδο-κλαδικό εμπόριο).

Ενδοκλαδικού εμπόριο 2

- ▶ Το ενδοκλαδικό εμπόριο ενισχύει τα οφέλη από το διεθνές εμπόριο, μέσω της καλύτερης εκμετάλλευσης των οικονομιών κλίμακας.
- ▶ Το ενδοκλαδικό εμπόριο, σε αντίθεση με το διακλαδικό, αναπτύσσεται κυρίως μεταξύ οικονομιών με σχετικά παρόμοιο μέγεθος και με συγκρίσιμη αναλογία στους συντελεστές (κατά κύριο λόγο αφορά τις βιομηχανικές χώρες).

Ενδοκλαδικό εμπόριο 3

- ▶ Στην περίπτωση του ενδοκλαδικού εμπορίου, οι σχετικές τιμές πριν την έναρξη του διεθνούς εμπορίου (δηλαδή, το συγκριτικό πλεονέκτημα) παύουν να αποτελούν ακριβή οδηγό για την κατεύθυνση του εμπορίου.
- ▶ Το γεγονός ότι εισαγωγές και εξαγωγές συνυπάρχουν εντός του ίδιου κλάδου περιορίζει σημαντικά τον κίνδυνο αναδιανομής του εισοδήματος υπέρ του συντελεστή σε σχετική αφθονία.

Ενδοκλαδικό εμπόριο 4

► Τύποι ενδο-κλαδικού εμπορίου:

(α) Οριζόντιο ενδο-κλαδικό εμπόριο. Αφορά προϊόντα σε ίδιο κλάδο και στάδιο παραγωγής.

(β) Κάθετο ενδο-κλαδικό εμπόριο. Αφορά προϊόντα σε ίδιο κλάδο αλλά διαφορετικό στάδιο παραγωγής.

Τεχνολογική εξέλιξη και διεθνές εμπόριο: Το υπόδειγμα του κύκλου ζωής του προϊόντος

- ▶ Διαφορές στη δυναμική εξέλιξη της τεχνολογίας ανάμεσα στις διάφορες χώρες αποτελεί ξεχωριστό παράγοντα διαμόρφωσης συγκριτικού πλεονεκτήματος και μπορεί να θεωρηθεί ως η δυναμική εξέλιξη του στατικού υποδείγματος των H-O.

Τεχνολογική εξέλιξη και διεθνές εμπόριο: Το υπόδειγμα του κύκλου ζωής του προϊόντος

- ▶ Σύμφωνα με το υπόδειγμα του κύκλου ζωής του προϊόντος, το οποίο αναπτύχθηκε από τον Vernon το 1966, όταν ένα προϊόν υψηλής τεχνολογίας εμφανίζεται δημιουργεί, αρχικά, συγκριτικό πλεονέκτημα για την τεχνολογικά ανεπτυγμένη χώρα.

Τεχνολογική εξέλιξη και διεθνές εμπόριο: Το υπόδειγμα του κύκλου ζωής του προϊόντος

- ▶ Καθώς, όμως, η τεχνολογία παραγωγής τυποποιείται το συγκριτικό πλεονέκτημα μεταφέρεται σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες όπου το κόστος παραγωγής του προϊόντος είναι χαμηλότερο.

Τεχνολογική εξέλιξη και διεθνές εμπόριο 2

- ▶ Το υπόδειγμα του κύκλου του προϊόντος συνδέει τη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος στην παραγωγή ενός προϊόντος με την ταχύτητα εξέλιξης της τεχνολογίας, αναδεικνύοντας έτσι το γεγονός ότι η διαμόρφωση του συγκριτικού πλεονεκτήματος αποτελεί μια δυναμική διαδικασία.

Τεχνολογική εξέλιξη και διεθνές εμπόριο 2

- ▶ Ειδικότερα, σε αντίθεση με τη στατική προσέγγιση των H-O, όπου το συγκριτικό πλεονέκτημα μεταβάλλεται μόνο σύμφωνα με την «φυσική» ποσοτική μεταβολή των συντελεστών παραγωγής, ο βαθμός τεχνολογικής προόδου τονίζει τη σημασία της διαχρονικής ποιοτικής αναβάθμισης των συντελεστών παραγωγής στη διαμόρφωση συγκριτικού πλεονεκτήματος

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

- ▶ Θα μπορούσε κανείς να πει ότι σε μεγάλο βαθμό η θεωρία των H-O και οι νέες θεωρίες του διεθνούς εμπορίου είναι συμπληρωματικές.
- ▶ Ειδικότερα, η πρώτη εξηγεί το δια-κλαδικό εμπόριο, που σε μεγάλο βαθμό αφορά τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, αφού κυρίως είναι αποτέλεσμα των διαφορών τους στην κατανομή του αποθέματος των συντελεστών παραγωγής που διαθέτουν.

Συμπερασματικές παρατηρήσεις

- ▶ Οι νέες θεωρίες του διεθνούς εμπορίου, από την άλλη, εξηγούν το ενδο-κλαδικό εμπόριο, το οποίο αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο μέρος των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των βιομηχανικών χωρών, δεδομένου ότι κατά κύριο λόγο είναι αποτέλεσμα των οικονομιών κλίμακας που προκύπτουν από την εξειδίκευση στην παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων του ιδίου κλάδου.